

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»

(назва освітньої програми)

на тему: Особливості відображення в обліку операцій з виробничими запасами (на прикладі ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»)

Виконавець:

Студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій

групи 41

Зубок Катерина Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сиротенко Наталія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ВСТУП

Актуальність теми. Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємств є одним із вагомих елементів у структурі оборотних активів. Саме виробничі запаси є основою виробничого процесу будь-якого суб'єкта господарювання. Від їх наявності залежить безперервність виробництва, а від ефективності використання – якість та собівартість створеної продукції.

Виробничі запаси використовуються при здійсненні виробничої та господарської діяльності підприємств. Запаси мають важливе значення не тільки в активах компанії, а й у структурі витрат, оскільки є основною складовою собівартості готової продукції. Від правильності ведення обліку товарно-матеріальних цінностей залежить достовірність заробітку підприємства і збереження його запасів.

На будь-якому вітчизняному підприємстві, яке займається створенням матеріальних благ, здійснення виробничого процесу немислимо без матеріальних резервів. Запаси купуються і зберігаються в першу чергу з метою задоволення потреб, що виникають у процесі виробництва з придбаними матеріалами (сировиною, матеріалами, покупними напівфабрикатами, паливом, тарою та тарними матеріалами, запасними частинами для технічного обслуговування, малоцінними та швидкозношуваними предметами)

Серед українських науковців, які зробили значний внесок у дослідження питань бухгалтерського обліку запасів, можна виділити наступних сучасних діячів таких як Н.І. Коваль, Л.М. Федак, І.В. Балабась, І.А. Бержанір, Н.М. Бондаренко, О.І. Гадзе, Ю.В. Гибало, Н.М. Гудзенко, А.В. Дмитренко, О.А. Подолянчук, Л.О. Рубан, Т.І. Яковенко, А.М. Яресько.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження даної кваліфікаційної роботи є розгляд теоретичних положень бухгалтерського обліку, контролю та аналізу виробничих запасів та розробка рекомендацій щодо покращення інформаційного забезпечення системи управління.

Завданнями наукової роботи є :

- Дослідження економічної сутності виробничих запасів, розгляд класифікації та методів оцінки виробничих запасів підприємства за стандартами бухгалтерського обліку;
- Визначення особливостей документального обліку руху виробничих запасів;
- Висвітлення синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів;
- Розгляд проблемних питань обліку виробничих запасів;
- Ознайомлення з підприємством та його основними показниками діяльності;
- Визначення особливостей обліку виробничих запасів на підприємстві;
- Надання пропозицій щодо для удосконалення системи обліку виробничих запасів;
- Проведення аналізу ефективності використання виробничих запасів та оцінки стану внутрішнього контролю, пов'язаного з виробничими запасами.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом являється процес інформаційного забезпечення системи обліку та контролю виробничих запасів. Предметом дослідження є теоретико-методичні основи обліку та контролю виробничих запасів у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

Інформаційна база дослідження. При написанні цієї роботи використовувались: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», положення стандарти бухгалтерського обліку, інструкції та положення з окремих питань бухгалтерського обліку виробничих запасів, відповідних міністерств і відомств. А також була використана різноманітна література, з якої була взята інформація визначення, порядок і методи оцінки, первинний, аналітичний і синтетичний облік виробничих запасів. Крім того, ще були використані данні ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (40 найменувань) та 15-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 72 сторінки. Основний зміст викладено на 66 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 3 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретико-правові засади обліку виробничих запасів»* було розглянуто економічні властивості, класифікації та оцінки виробничих запасів відповідно до міжнародних та національних стандартів бухгалтерського. Також було розглянуто документальне оформлення руху виробничих запасів. Окрему увагу було приділено синтетичному та аналітичному обліку виробничих запасів, та були розкриті дискусійні питання обліку виробничих запасів

У другому розділі *«Облік виробничих запасів у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»»* розглянута фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства, визначено особливості обліку виробничих запасів на даному підприємстві, розкрито напрями для удосконалення системи обліку виробничих запасів на підприємстві.

У третьому розділі *«Аналіз та контроль виробничих запасів»* проведено аналіз наявності та ефективності використання виробничих запасів, розглянуто організацію внутрішнього контролю на підприємстві. Приділено увагу наданню рекомендації щодо покращення аналізу та контролю виробничих запасів на підприємстві.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження теорії та практики обліку, аналізу й контролю руху виробничих запасів встановлено:

1. Запаси – це активи, що утримуються підприємством для подальшого продажу, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. Вони займають особливе місце в структурі майна підприємства та значну частку в структурі витрат.

Ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від

обраної класифікації, оцінки та раціонального використання виробничих запасів. Вибір методів оцінки при надходженні, вибутті та відображенні в звітності є найскладнішими обліковими проблемами.

Завдяки ефективному управлінню запасами є можливість скоротити цикл виробничих операцій, зменшити витрати, пов'язані зі зберіганням виробничих запасів та вивільнити частину оборотних коштів.

2. Оформлення документів відіграє важливу роль в обліку виробничих запасів підприємства. До первинних документів відносяться: товарно-транспортні накладні, накладні, прибуткові ордери, акти приймання матеріалів, лімітно-забірні карти, вимоги тощо.

Джерелами інформації для складського обліку є: картки обліку матеріалів, відомості руху матеріальних активів, інформація про переоцінку матеріальних активів, довідкова інформація та інвентаризаційні описи.

Існуючий в нормативній базі набір форм первинних документів з обліку виробничих запасів дає можливість налагодити дієву систему обліку, адаптовану до розміру підприємства, форми його організаційної структури та об'єктивних умов його функціонування.

Джерелами інформації бухгалтерського обліку є: відомість за 20 рахунком, оборотно-сальдова відомість, Головна книга, фінансова звітність. Ці документи є основою для прийняття управлінських рішень.

3. Для синтетичного обліку виробничих запасів призначено рахунок 20 «Виробничі запаси». На цьому рахунку ведеться узагальнення інформації про наявність та рух виробничих запасів, таких як сировина та матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі виробів, паливо, тара, будівельні матеріали, запасні частини, сільськогосподарські матеріали та інші матеріали. Рахунок 20 використовується для обліку надходження (за дебетом) та вибуття (за кредитом) виробничих запасів.

Аналітичний облік ведеться за видами, сортами, марками, типами та розмірами. Кожен документ, що стосується руху виробничих запасів, містить назву запасу та його номенклатурний номер.

Правильно організований облік запасів на підприємстві забезпечує точне відображення господарських операцій, надійне управління рухом виробничих запасів та прийняття обґрунтованих господарських рішень.

4. Облік виробничих запасів на підприємствах є складним і багатогранним процесом і має багато проблемних аспектів, зокрема авторами виділено:

- труднощі з класифікацією виробничих запасів;
- неправильне застосування методів оцінки виробничих запасів при вибутті (може призвести до маніпулювання вартістю та викривлення показників звітності, що ускладнює отримання достовірної інформації про діяльність підприємства);
- неправильне розміщення та зберігання запасів (призводить до втрати або псування матеріалів, що вплине на точність обліку та фінансові результати підприємства);
- недостатню автоматизацію (призводить до неточностей і затримок в облікових процесах);
- низький рівень контролю та нагляду за процесом формування та

використання запасів: призводить до неефективного використання запасів та збільшення витрат.

5. ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» – провідна українська компанія у сфері продажу та обслуговування рефрижераторних контейнерів.

Компанія здійснює свою господарську діяльність відповідно до вимог чинного законодавства України та має активну і стабільну податкову історію. З 22 листопада 2013 року ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» перебуває на податковому обліку в Овідіопольському відділенні Овідіопольської ОДПІ Чорноморського управління ГУ ДФС в Одеській області (Овідіопольський район).

Бухгалтерію очолює головний бухгалтер, який відповідає за ведення бухгалтерського обліку компанії. Бухгалтерія складається з двох осіб: головного бухгалтера та бухгалтера.

6. Підприємство здійснює платіжні операції, пов'язані з рухом виробничих запасів, на своїх рахунках у банках – АТ КБ «ПриватБанк», АБ «Південний», АТ «Райффаайзен Банк Аваль» та АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК», де має рахунки у національній валюті та рахунки в іноземній валюті.

Компанія закуповує виробничі запаси як у вітчизняних, так і в іноземних постачальників. З кожним постачальником укладається окремий договір. Більшість розрахунків з постачальниками здійснюються заздалегідь, але існує також можливість відстрочки платежу.

Відповідно до положень облікової політики ТОВ «Світовий контейнерний сервіс», виробничі запаси обліковуються на рахунку 20 «Виробничі запаси» з використанням таких субрахунків: 201, 203, 205, 207, 209. Облік здійснюється відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси». Надходження виробничих запасів здійснюється на підставі видаткових накладних, виписаних постачальниками, на основі яких оприбутковуються виробничі запаси на склад. Списання виробничих запасів здійснюється на основі Акту списання виробничих запасів, який оформляється на підставі подорожнього листа або вимоги-накладної.

Облік ведеться в програмі «BAS: Бухгалтерія». Для списання виробничих запасів застосовується метод ФІФО.

7. Для удосконалення обліку виробничих запасів ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» необхідно: переглянути існуючу систему класифікації виробничих запасів; застосовувати методи обліку, виходячи з конкретних завдань процесу формування запасів; впровадити сучасні процедури для автоматизації обліку та аналізу; проводити інвентаризацію виробничих запасів двічі на рік; перевіряти якість довгострокових виробничих запасів та наявність прострочених матеріалів, які давно не використовувалися.

8. Аналіз економічних показників діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» показує, що загалом підприємство є прибутковим протягом останніх двох років, але його чистий прибуток у 2023 році зменшився на 1 012 тис. грн порівняно з 2022 роком.

Аналіз фінансової стійкості підприємств за аналізований період показує, що коефіцієнт автономії протягом двох років знижується, що свідчить про зменшення фінансової залежності та збільшення фінансового ризику підприємства. Коефіцієнт мобільності компанії теж зменшилась, що таке зменшення пов'язане зі збільшенням

необоротних активів підприємства. Коефіцієнт маневреності власного капіталу був від'ємним у 2022 та 2023 роках. Це означає, що збільшення робочого капіталу відбувається за рахунок збільшення позикових коштів, що в свою чергу свідчить про те, що у компанії недостатньо власних оборотних коштів. Отже, можна зробити висновок, що фінансова стійкість досліджуваної компанії є низькою і має тенденцію до погіршення.

Аналіз показників платоспроможності показує, що коефіцієнт грошової платоспроможності за 2022-2023 роки не відповідає нормативним вимогам. Це свідчить про недостатню платоспроможність компанії; рекомендується ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» прискорити погашення дебіторської заборгованості та акумулювати необхідні кошти для покриття поточних зобов'язань.

У ТОВ «Світові контейнерний сервіс» запаси становили 19,47% поточних активів підприємства станом на 31 грудня 2022 року. Протягом року кількість запасів зросла на 9,05 в. п. та склала 28,52% - 6 956,10 тис. грн у грошовому вимірнику станом на 31 грудня 2023 року. Також, у структурі оборотних активів підприємства на 31 грудня 2023 року виробничі запаси становили 1,14% поточних активів компанії. Виробничі запаси у поточному звітному періоді зросли на 198,9 тис. грн порівняно з попереднім звітним періодом, що складала на кінець 2022 року 78 тис. грн.

У 2023 році загальна сума витрат за економічними елементами складає 14 531,8 тис. грн., що на 4 419,6 тис. грн. більше, ніж у 2022 році. На дану зміну вплинуло зростання: матеріальних витрат на 3 423,34 тис. грн. і в структурному співвідношенні на 15,5 в.п.; витрат на амортизацію на 1352 тис. грн., проте у структурному співвідношенні дані витрати зменшилися на 5,3 в.п.; витрат на оплату праці на 463 тис. грн., хоча у структурному співвідношенні змін особливих не відбулося; витрат, пов'язаних із відрахуванням на соціальні заходи на 100,8 тис. грн., але питома вага майже не змінилася. Також відбулося зменшення інших операційних витрат – на 919,4 тис. грн. і в питомій вазі на 10,3 в.п.

9. Ефективний внутрішній контроль виробничих запасів на підприємстві вимагає впровадження спеціальної програми, що включає детальний перелік об'єктів перевірки, періодів перевірки та персоналу. Основною метою такого внутрішнього контролю є запобігання втратам або псуванню виробничих запасів, що досягається шляхом систематичних перевірок та дотримання встановлених процедур.

Організаційні етапи внутрішнього контролю виробничих запасів передбачають:

- розробку плану внутрішнього контролю з детальним переліком об'єктів, що підлягають перевірці та визначення періоду проведення перевірок та відповідальних осіб;

- обрання членів комісії для внутрішнього контролю: підбір відповідних членів комісії є важливим для забезпечення ефективності внутрішнього контролю (до складу комісії повинні входити кваліфіковані члени керівництва, фінансовий директор та кваліфіковані працівники (наприклад, спеціалісти з холодильної техніки));

- перевірку складських приміщень на предмет: забезпеченості належними умовами зберігання виробничих запасів; наявності вагового обладнання та

контейнерів для зважування; регулярності перевірок стану виробничих запасів;

- оцінку обраної системи внутрішнього контролю: чи внутрішній контроль інтегрований у господарську діяльність компанії або відбувається за рахунок залучення незалежних аудиторів;

- вивчення інструментів для управління операціями з виробничими запасами: забезпеченість дотримання стандартів збереження запасів; визначення правильності синтетичного та аналітичного обліку; перевірку витрачання матеріалів, сировини і палива на відповідність нормам; оцінку правильності та ефективності використання виробничих запасів.

Внутрішній контроль за виробничими запасами у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» здійснюється бухгалтерією. Вона збирає інформацію про надходження та використання виробничих запасів для аналізу та прийняття рішень.

Інвентаризація виробничих запасів проводиться раз на рік.

10. З метою покращення системи контролю за виробничими запасами запропоновано:

- створити національну базу даних середньоринкових цін на поширені види активів для вирішення проблем визначення первісної вартості, справедливої вартості та чистої вартості реалізації виробничих запасів, особливо в умовах воєнного стану в Україні;

- переглянути існуючу класифікацію виробничих запасів з урахуванням специфіки діяльності підприємства;

- вирішити проблему низького рівня інформаційного забезпечення управління виробничими запасами шляхом автоматизації робочих місць складського та облікового персоналу;

- створити скоординовану систему взаємопов'язаного обліку запасів та внутрішнього контролю;

- включити до складу ревізійної комісії незалежного спеціаліста, для більш точного та якісного контролю стану підприємства. Оскільки працівник бухгалтерії підпорядковуються головному бухгалтеру, який може бути зацікавлений у певних питаннях, рекомендується розглянути питання щодо залучення спеціаліста незалежного від бухгалтерії, або аудиторської фірми для здійснення контролю.

Зазначений перелік заходів дозволить покращити систему обліку, аналізу та контролю виробничих запасів ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

АНОТАЦІЯ

Зубок К. В. «Особливості обліку та контролю операцій з виробничими запасами (на прикладі ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядається теоретичний аспекти визнання, класифікації та оцінки виробничих запасів, їх облік та документальне оформлення руху виробничих

запасів, фінансово-економічна характеристика ТОВ «Світовий контейнерний сервіс», визначено особливості обліку та контролю виробничих запасів, проведено аналіз та надані рекомендації щодо покращення аналізу та контролю виробничих запасів на підприємстві.

Проаналізовано основні показники фінансового стану підприємства, динаміку та структуру виробничих запасів.

Запропоновано рекомендації щодо напрямів покращення системи обліку та внутрішнього контролю на підприємстві.

Ключові слова: виробничі запаси, облік, контроль, аналіз, оцінка.

ANNOTATION

Zubok K. «Peculiarities of accounting and control of operations with production stocks (on the example of Global Container Service LLC)»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting, Auditing and Tax Consulting». Odessa National Economics University – Odessa, 2024.

The work considers the theoretical aspects of recognition, classification and valuation of inventories, their accounting and documentation of inventory movements, financial and economic characteristics of LLC ‘Global Container Service’, identifies the features of accounting and control of inventories, analyses and provides recommendations for improving the analysis and control of inventories at the enterprise.

The author analyses the main indicators of the financial state of the enterprise, dynamics and structure of production stocks.

The author offers recommendations on directions of improvement of the system of accounting and internal control at an enterprise.

Keywords: production stocks, accounting, control, analysis, evaluation.